

Asia: VN/13702/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansaneläkelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pohjola-Norden vastustaa hallituksen esitystä kolmesta syystä:

1. Esitys sotii Euroopan unionin tai pohjoismaisen yhteistyön visiota vastaan

Suomen kansaneläke on EU-asetuksen 883/2004 alainen etuus. Tämä asetus koskee sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista Euroopan unionissa. Asetuksen tarkoituksena on varmistaa yhdenvertainen kohtelu ja etuuksien maksaminen toiseen EU-maahan eli se, että henkilöt, jotka liikkuvat EU sisällä, eivät menetä sosiaaliturvaoikeuksiaan siirtyessään maasta toiseen.

Hallituksen esitys kansaneläkelain muuttamisesta ei ole EU-asetuksen 883/2004 hengen mukainen eikä tue Euroopan unionin tai pohjoismaisen yhteistyön visiota. Esitys, joka rajoittaa kansaneläkkeen maksamisen vain Suomessa asuville henkilöille, poikkeaa merkittävästi EU sosiaaliturva-asetuksen periaatteista, jotka turvaavat EU-kansalaisten sosiaaliturvaoikeudet liikkumisvapauden puitteissa.

EU-asetus 883/2004 on suunniteltu varmistamaan, että EU-jäsenvaltioiden kansalaiset voivat nauttia sosiaaliturvaoikeuksistaan riippumatta siitä, missä he asuvat tai työskentelevät EU-alueella. Esitys kansaneläkelain muuttamisesta rikkoo tätä periaatetta, sillä se asettaa ehtoja kansaneläkkeen maksamiselle ulkomaille. Esitys jättää huomiotta EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön, joka on toistuvasti korostanut jäsenvaltioiden velvollisuutta kunnioittaa EU-kansalaisten oikeuksia liikkumisvapauteen ja sosiaaliturvaan.

Lisäksi esitys on ristiriidassa Pohjoismaiden yhteistyön vision kanssa, joka painottaa tiivistä yhteistyötä ja kansalaisten liikkumisen tukemista alueella. Esitys, joka rajoittaa etuuksia vain Suomessa asuville, ei edistä tätä visiota, vaan päinvastoin kaventaa kansalaisten oikeuksia ja vaikeuttaa heidän mahdollisuuksiaan hyödyntää EU:n tarjoamia vapauksia. Suomen hallitus on

kirjannut hallitusohjelmaan syventävänsä pohjoismaista integraatiota ja pyrkivänsä purkamaan maiden välisiä rajaesteitä. Esitys on tältä osin hallituksen omien tavoitteiden vastainen.

2. Suomen kansaneläke ei välttämättä täytä kaikkia vähimmäisasetuudelle asetettuja kriteerejä

Suomen kansaneläke ei välttämättä ylitä pelkästään vakuutuskausien perusteella maksettavia etuuksia, vaan toimii ensisijaisesti täydennyksenä puuttuvalle työeläkkeelle. Kansaneläke voi siis jäädä alle sen tason, mitä vähimmäisasetuuden katsotaan tarjoavan erityisenä takeena kohtuulliselle elintasolle (esim. tuomio 22/81 Browning ja tuomio C-189/16 Zaniwicz-Dybeck).

Suomen kansaneläkkeen määrän laskemiseen ei myöskään sovelleta sosiaaliturva-asetuksen vähimmäisasetuutta koskevia määräyksiä täysimääräisesti. Kansaneläke on myös riippuvainen kansallisesta lainsäädännöstä, joka ei välttämättä tarjoa riittävää turvaa kohtuulliselle elintasolle.

Verrattuna Ruotsin takuueläkkeeseen Suomen kansaneläke ei ehkä tarjoa samaa takeita, koska sen määrää ei ole määritelty erityisesti ylittämään ansioperusteisten etuuksien tasoa riittävässä määrin.

Jos Suomen kansaneläke ei ole EU-asetuksen 883/2004 mukainen vähimmäisasetuus, tulee se exportoida eli maksaa toiseen jäsenvaltioon, riippumatta siitä, missä henkilö asuu.

3. Esityksen taloudelliset säästöt, jotka on arvioitu noin 38 miljoonaksi euroksi vuodessa, eivät voi oikeuttaa Suomen kansainvälisten velvoitteiden ja EU-perusoikeuksien rikkomista. On välttämätöntä, että Suomen lainsäädäntö pysyy EU-lainsäädännön mukaisena ja tukee kansalaisten oikeuksia, kuten on sovittu yhteisissä sopimuksissa ja asetuksissa.

Lopuksi: Esitys kansaneläkelain muuttamisesta ei ole perusteltavissa EU- tai pohjoismaisen yhteistyön näkökulmasta, eikä se ole yhteensopiva EU:n asettamien velvoitteiden kanssa. Näistä syistä esitämme, että hallituksen esitystä ei tule hyväksyä tässä muodossa.

Röman Micaela
Pohjola-Norden rf